

БЕОГРАД - На данашњи 1918. године представници Аустроугарске војске потписали су капитулацију у Првом светском рату, што је био последњи државни акт 700-огодишње Хабзбуршке монархије.

Данас је петак, 3. новембар, 307. дан 2017. До краја године има 58 дана.

1493 - Шпански морепловац Кристифор Колумбо открио је острво Доминика у Малим Антилима.

1500 - Рођен је италијански вајар, златар и писац Бенвенуто Челини. Његова аутобиографија "Живот Бенвенута Челинија писан властитом руком", на српски преведена под насловом "Мој живот", значајан је документ културне историје ренесансе. Аутор је и дела "Трактат о златарству" и "Трактат о вајарству". Живео је нестално, радио је у Фиренци и Риму, а у Паризу је боравио као дворски златар француског краља Франсоа I. Направио је мноштво минуциозно урађених ликова и ситних златарских предмета, али и скулптуре и рељефе великог формата, попут "Персеја са главом медузе", "Козима Медичија", "Нимфе из Фонтенблоа".

1534 - Енглески парламент признао је црквену власт краљу Хенрију VIII, који је после раскида с римокатоличком црквом постао поглавар новоустановљене англиканске цркве. Поглавар англиканске цркве је традиционално монарх, чак и ако је у питању жена. Претходно је папа одбио да поништи краљев брак с Катарином Арагонском, што је изазвало прекид односа Рима и Лондона. Бројни бракови Хенрија VIII узроковани су чињеницом да није имао мушког наследника.

1706 - Италијански град Абруци (данас Сулмона) разорен је у земљотресу у којем је погинуло 15.000 особа.

1801 - Рођен је италијански композитор Винченцо Белини. Неговао је стил познат као белканто. Стварао је оперска дела изражајне мелодике и богатог колорита. Дела: опере "Норма", "Пират", "Заира", "Капулети и Монтеки", "Месечарка", "Пуританци".

1839 - Британске фрегате потопиле су код Кантона неколико кинеских џунки, чиме је Велика Британија отпочела Први опијумски рат против Кине, окончан кинеским поразом 1842. после чега је Пекинг принуђен на велике трговинске уступке као и предају Хонгконга (британски назив био је Викторија) Уједињеном Краљевству.

1852 - Рођен је јапански принц Муцухито, од 1867. цар Меиџи, током чије је владавине до 1912. Јапан преображен у моћну модерну државу, уз зачетке империјалне експанзије. Преместио је престоницу из Кјота у Едо, који је преименован у Токио.

1883 - Влада Србије прогласила је, у склопу гушења Тимочке буне, ванредно стање у црноречком округу и упутила је регуларну војску на побуњенике. Буну су вође Народне радикалне странке подигле против режима краља Милана Обреновића, што је било мотивисано противљењем да се реорганизује војска. Краљ Милан уводио је модерну стајаћу војску наместо дотадашње неефикасне такозване народне војске. Сељаци су, с једне стране, избегавали војну обавезу, а при том су одбијали да предају оружје које је по устројству тзв. народне војске држано у кућама, па је његово прикупљање било повод за побуну. Преки суд је осудио на смрт 21 вођу устанка, а многе на робију. Смртна казна је изречена и радикалским првацима Николи Пашићу и Аци Станојевићу, који су побегли у иностранство. Већину је Краљ Милан доцније помиловао.

1901 - Рођен је француски писац и политичар Андре Малро, члан Француске академије и министар културе од 1959. до 1969. У делима је у духу ангажоване уметности анализирао идејне, моралне, социјалне и политичке теме. У младости се бавио трговином уметнинама. Извесно време био је припадник Покрета отпора у окупираној Француској током Другог светског рата, док су његове тврдње о учешћу у револуцији у Кини и грађанском рату у Шпанији вероватно преувеличане. Дела: романи "Краљевски пут", "Људска судбина", "Алтенбуршки ораси", "Нада", есеји "Искушење Запада", "Имагинарни музеј", "Уметничко стварање", "Оглед о Гоји", "Метаморфоза богова", "Гласови тишине", мемоарски списи "Антимемоари" (I - "Храстови које обарају", II - "Посмртне беседе").

1903 - Колумбијска провинција Панама се, после побуне коју су инсценирале САД и

упловљавања у колумбијске воде америчке крстарице "Нешвил" одвојила од Колумбије и прогласила независност. САД су режирале побуну како би јефтине дошле до зоне канала када је одлучено да се он дефинитивно доврши. Први брод прошао је Панамским каналом августа 1914.

1906 - Немачки психијатар Алојз Алцхајмер објавио је извештај под насловом "О чудној болести кортекса". По њему је касније названа болест коју је открио. Његове колеге нису одмах схватиле важност његовог открића, али један век доцније Алхајмерово име признато је и познато у целом свету.

1912 - Рођен је Алфредо Штреснер. Дугогодишњи диктатор Парагваја. Син немачког имигранта и парагвајске сељанке, владао је 35 година, од 1954. када је дошао на власт државним ударом, до свргавања војним пучем 1989. Штреснер је деценијама пружао уточиште високим нацистичким официрима после Другог светског рата, као и диктаторима из Латинске Америке, попут Анастасија Сомозе из Никарагве. Умро је у емиграцији у Бразилији.

1918 - На ратним бродовима у Килу избила је побуна немачких морнара који су похапсили официре, образовали војничка већа, повезали се с радницима и створили радничка и војничка већа као орган револуције и привремене власти. Немачка скупштина развластила их је 6. фебруара 1919.

1946 - После пораза у Другом светском рату, у Јапану је власт прешла са цара на јапанску скупштину. Јапанци су веома тешко прихватили ову промену пошто је цар (микадо) у Јапану сматран за божанство.

1948 - Основан је Војнотехнички институт, који се бави истраживањима и развојем нових и модернизацијом постојећих средстава наоружања и војне опреме за све видове Војске. Војнотехнички институт је данас највећа војна научноистраживачка установа у Србији.

1954 - Умро је француски сликар и вајар Анри Матис, оснивач фовистичког правца, који је снажно утицао на европско сликарство 20. века. У почетку је био под утицајем Гистава Мораа, касније Пола Сезана и Пола Гогена, али је од 1905. формирао лични израз. Највише је сликао женске фигуре (одалиске) и мртву природу, али и пределе,

композиције и нацрте за балетске декоре и костиме. Инспирисао се оријенталним мотивима, ћилимима и минијатурама. Радио је и бакрорезе, дрворезе и литографије. Често се враћао скулптури, у почетку под утицајем Огиста Родена.

1957 - Совјетски Савез је лансирао "Спутњик 2", први сателит са живим бићем, у којем се налазила керуша "Лајка".

1961 - Генерална скупштина Уједињених нација једногласно је за генералног секретара светске организације изабрала бурманског дипломату У Танта, после смрти, у авионској несрећи, његовог претходника Швеђанина Дага Хамаршелда.

1964 - Демократа Линдон Џонсон постао је председник САД, надмоћно победивши кандидата Републиканске странке Барија Голдводера.

1970 - Умро је краљ Југославије Петар II Карађорђевић. Прворођени син Краља Александра I и Краљице Марије. Кумови на крштењу били су Краљ Џорџ VI и Краљица Елизабета. Са краткотрајног школовања у Енглеској враћен је после убиства његовог оца 1934. Пошто је имао свега 11 година, управљање земљом пренето је на Намесништво које се састојало од три регента, међу којима је био и његов стриц Принц Павле Карађорђевић. После државног удара 27. марта 1941. проглашен је краљем. Заједно с владом емигрира, прво у Грчку и Палестину, а затим у Египат. У јуну 1941. стигао је у Енглеску, где је прихваћен као симбол противљења нацизму. Никада се више није вратио у земљу пошто је после Другог светског рата у Југославији уведен комунистички режим. Умро је у Денверу (САД), а сахрањен је у цркви Светог Саве у Либертвилу. Његовој сахрани поред десетина хиљада тамошњих Срба и службених представника САД, присуствовало је и више од 400 америчких пилота спасених од стране ројалиста током Другог светског рата у окупираној Југославији. Био је једини краљ неке земље сахрањен у Сједињеним Државама. Коначно је маја 2013. сахрањен у отаџбини, у породичној гробници на Опленцу. Написао је мемоаре: "Живот једног краља".

1970 - Кандидат Фронта народног јединства Салвадор Аљенде, као први марксиста у западној хемисфери изабран на слободним изборима, преузео је дужност председника Чилеа. Убијен је 1973. у државном удару, којим је уз помоћ САД власт приграбио генерал Аугусто Пиноче.

1975 - У Бангладешу је група официра оборила председника Кандакара Муштака Ахмеда, који је и сам приграбио власт државним ударом три месеца пре тога, али је већ 7. новембра извршен још један државни удар и власт је преузео Зиаур Рахман.

1978 - Острво Доминика у Малим Антилима, до тада британска колонија, постало је независна држава.

1986 - Жоаким Шисано изабран је за председника Мозамбика после смрти у авионској несрећи Саморе Машела.

1991 - У Грубишном пољу у Западној Славонији хрватска војска разорила је, спалила и опљачкала 18 села и протерала преостало српско становништво.

1992 - Кандидат Демократске странке Бил Клинтон победио је на изборима за председника САД дотадашњег шефа државе републиканца Џорџа Буша.

1996 - Умро је бивши самопроглашени централноафрички цар Жан Бедел Бокаса, који је на власт дошао војним ударом 1966. прогласио се 1972. доживотним председником, а 1976. царем. Војним ударом срушио је блиског рођака, председника Давида Дака, а 1977. за церемонију крунисања утрошио је четвртину националног производа земље. Његову владавину обележила је екстраваганција, расипање државне имовине и злочини над сопственим народом. С власти га је 1979. збацио бивши председник Дако, који је потом укинуо такозвано царство.

2002 - На превременим парламентарним изборима у Турској, расписаним после распада трочлане владајуће коалиције, убедљиву победу однела је исламистичка - Партија правде и развоја, Тајипа Ердогана.

2004 - Хамид Карзаи је званично проглашен победником историјских избора за председника Авганистана. Током претходне три године Карзаи је био на челу привремене владе, образоване након што су САД, крајем 2001. године, срушиле талибански режим у Кабулу.

2007 - У Пакистану је председник Мушараф прогласио ванредно стање уочи кључне одлуке врховног суда о прихватању или одбацивању његове победе на изборима, који су претходно одржани у атмосфери насиља од стране исламских екстремиста. Мушараф је на власт дошао пучем 1999.

2010 - У околини Краљева догодио се земљотрес јачине 5,4 јединица Рихтерове скале. Две особе су погинуле а око 200 је задобило повреде. Комисија за процену штете потом је забранила за даљу употребу 800 објеката. Оштећења је претрпело око 11.500 објеката.

2014 - Преминуо је Иван Стојменовић, математичар. Рођен у Каравукову, Бачка, студије је завршио у Новом Саду. Предавао је на универзитетима у Бирмингему (Британија), Вашингтону, Мајамију, Отави. Као математичар уживао је светски углед и био је уредник више признатих часописа из области математике и информатике. Добитник је признања британског Краљевског друштва. Страдао је у саобраћајној несрећи недалеко од Отаве, Канада. Дела: "Handbook of Wireless Networks and Mobile Computing" (2002), "Mobile Ad Hoc Networking" (2004), "Handbook of Sensor Networks: Algorithms and Architectures" (2005), "Handbook of Applied Algorithms: Solving Scientific", "Engineering and Practical Problems" (2008).

(Танјуг)